

Tom a Lila Poznámky k výuce

Povím ti tajemství o životním prostředí

Losos od Červeného pramene

Vy krásné vlaštovky!

To strašné vedro!

Za jeden provaz!

Modrý ostrov

Dárek pro Bédu

O Květinkové uličce

Naděje pro kmen Kayaků

Benny je šampion!

Povím ti tajemství o životním prostředí

Než začnete číst

Na obálce jsou dva různé typy krajiny: jedna venkovská, druhá průmyslová. Jak je od sebe rozeznáte? Továrny vypouštějí mnoho kouře. Zamyslete se nad tím, proč by to mohlo ohrožovat životní prostředí.

Témata k diskusi

- Zopakujte 3 tajemství, která vedoucí skládky pověděl Tomovi a Lile. Postupně se nad každým z nich ve třídě zamyslete a navrhnete způsoby, jak napomoci tomu, aby se zemi nepřetěžovalo.
- Tajemství se má obvykle udržet, ne prozrazovat. Proč muž na skládce chce, aby Tom a Lila o jeho tajemstvích vyprávěli ostatním?
- Myslí si děti, že používáme a vyhazujeme příliš mnoho věcí? Dokázaly by se bez některých svých věcí obejít? Kolik věcí mají v porovnání s některými dětmi v jiných částech světa?
- Podívejte se na dnešní předpověď počasí. Bude zítra stejně? A za měsíc? Dbejte na to, aby děti pochopily, že změna klimatu se měří srovnáváním ukazatelů za dlouhá časová období, nelze ji pozorovat ze dne na den.

Návazné činnosti

- Měřte venkovní teplotu a dešťové srážky a pomocí symbolů zaznamenávejte další údaje o počasí. Odpovídalo počasí týdenní předpovědi, nebo došlo k nějakým velkým změnám? Pohovořte se staršími příbuznými nebo přáteli o tom, jaké bývalo počasí v jejich dětství a mládí (nedávné klima). Zjistěte, jak vědci měří změny ve schématech počasí.
- Kdybychom všichni spotřebovávali méně energie, snížily by se emise uhlíku. Namalujte plakát, který ukazuje nějaký způsob, jak můžete snižovat spotřebu energie, např. jezdit na kole místo autem, obléknout si svetr místo přitápění.
- Hledejte ve zprávách informace o důsledcích změny klimatu, jako jsou sucha, záplavy, tání ledovců a účinek na lední medvědy. Napište aktuální zprávu citující názor odborníka na danou pohromu.
- Udělejte něco pozitivního! Uspořádejte sbírku nepoužívaných knížek, hraček nebo oblečení a získejte peníze na vybraný charitativní účel.
- Ve dvojicích definujte některá slova související se změnou klimatu a obnovitelnou energií a sestavte slovníček, který využijete při čtení dalších knih z této série.

Shrnutí

Tato knížka uvádí problémy životního prostředí, s kterými se děti podrobněji seznámí při četbě dalších titulů ze série o Lile a Tomovi. Liška Lila objeví malého chlapce schovaného ve skříni na skládce odpadu. Jeho rodiče skříň vyhodili, zrovna když v ní spal! Chlapec se jmenuje Tom a s liškou se rychle skamarádí. Najde je tam vedoucí skládky, kterého velmi trápí, kolik věcí lidé vyhazují, a obává se dalších nebezpečí ohrožujících životní prostředí. Při čekání, až Toma rodiče najdou, muž oběma přátelům poví tři velmi důležitá tajemství, ale jsou to tajemství, která musí znát celý svět, jestli má být země včas zachráněna.

Klíčové pojmy

životní prostředí
změna klimatu
recyklace
skleníkový plyn
ozonová vrstva
emise uhlíku
spotřeba energie

Losos od Červeného pramene

Než začnete číst

- Pramen je vodní zdroj, z něhož začíná řeka. Jaké další vodní zdroje děti znají? Ryba na obálce je losos, ale co je to na ilustraci za ptáka? Pohovořte o tom, čím se volavky ve skutečnosti živí.
- Vědí děti, jestli losos dokáže vyskočit z vody a proč to dělá?

Témata k diskusi

- Proč losos bojuje o přežití? Zamyslete se nad tím, jak ryby dýchají a proč je důležité, aby voda v řece byla čistá. Přijdou děti na způsoby, jakými lze vodu znečistit? Co by se podle názoru dětí dalo udělat pro ochranu některých ohrožených druhů v oceánu? Jaká další nebezpečí hrozí?
- Dvě třetiny povrchu Země tvoří voda, ale ne každý má zatím přístup k pitné a čisté vodě. Dbejte na to, aby si děti uvědomily, že podobně jako stará paní v příběhu každý nemůže jen otočit kohoutkem a získat čistou vodu. Pohovořte o tom, jaké to asi je, mít většinu času žízeň.
- Zamyslete se nad různými způsoby, jak vodu využíváme doma, ve škole i pro potěšení. Představte si, co všechno byste museli změnit, kdybyste si veškerou vodu museli nanosít v kbelíku!
- Jaké způsoby šetření s vodou doma i ve škole děti vymyslí? Utvořte seznam různých způsobů a zkuste rozhodnout, které jsou nejdůležitější.
- Tečou v okolí nějaké řeky, kam děti chodí? Jsou to čistá místa se spoustou ryb, nebo si děti všimly znaků znečištění, jako jsou odpadky ve vodě nebo olejovitá hladina?

Návazné činnosti

- Zkuste spočítat, kolik vody za den spotřebujete. Například ke spláchnutí toalety je potřeba asi 7 litrů vody. Kolik vody za den spláchne jeden žák nebo celá třída? Dobrá příležitost procvičit si násobilkou sedmi!
- Znečištění vody má mnoho příčin: průmyslový odpad, pesticidy, domácí čisticí prostředky, únik chemických či ropných produktů. Všechny tyto zdroje znečištění končí v našich řekách a mořích. Nalijte trochu motorového oleje do vody a pozorujte, co se stane. Zkuste vodu vyčistit filtrací, pak použijte vatou, papírové ručníky atd. Co se stane, když přidáte mycí prostředek?
- Napište básničku ve tvaru kapky o vodě nebo ve tvaru klikaté říčky o řece.
- Podívejte se na videa z jiných zemí, kde je nedostatek vody. Nakreslete obrázky porovnávající, jak vodu používají tamější rodiny a jak ji používáte vy.
- Zjistěte informace o životním cyklu lososa a o tom, jak lososi skáčou a plavou proti proudu, aby se mohli vytříit. Je to úžasný pohled!

Shrnutí

Liška Lila se snaží najít si úkryt před bouřkou, když v tom zaslechne volavku volající o pomoc pro lososa, který umírá v řece. Lilin kamarád Tom si myslí, že je řeka otrávená, a tak z ní lososa vytáhne do kbelíku s čistou vodou. Nakonec přijdou lidé, kteří řeku vyčistí a lososa zachrání. Tom uvažuje o tom, jak je čistá voda cenná.

Klíčové pojmy

pramen
zdroj
znečištění
jedovatý
nedostatek vody
šetření
pesticidy
tření

Vy krásné vlaštovky!

Než začnete číst

Vlaštovky jsou charakterističtí ptáci. Jak se poznají? A už je děti někdy viděly? Proč se o nich dá říct, že jsou krásné? Některé děti už možná vědí, že vlaštovky jsou u nás pouze letní návštěvníci. Kam podle jejich názoru odlétají na zimní měsíce?

Témata k diskusi

- Co děti vědí o migraci? Jsou všichni ptáci stěhovaví? A migrují ještě jiná zvířata?
- Dbejte na to, aby děti pochopily, že vlaštovky mají k migraci důvody (chladnější podnebí, dostupnost potravy a bezpečné místo k rozmnožování).
Musejí migrovat, aby přežily.
- Vlaštovky přiletěly do města Merlin pozdě. Kdy by normálně přiletěly a odletěly?
- Jaké byly v příběhu uvedeny důvody pro mizení hmyzu a bažinatých oblastí (farmáři stříkají pole, staví se domy, dálnice a nová hřiště).
- Na konci příběhu muž z balonu říká, že vlaštovky jsou důležité. Požádejte děti, aby se zamyslely, zda tomu tak opravdu je a proč. Pokud souhlasí, s jakými přijdou nápady na pomoc ptákům?
- Jsou ve třídě děti z přistěhovaleckých rodin? Proč jejich rodiny musely odcestovat a usadit se v jiné zemi? Byla jejich cesta z nějakého důvodu obtížná?

Návazné činnosti

- Zjistěte, kdy a kam vlaštovky migrují. A co jiné druhy ptáků? Jak daleko a kterým směrem cestují? Ne všechny druhy se k nám stěhují na léto, máme i zimní návštěvníky. Zanechte trasu a směr jejich putování do mapy světa a všimněte si, že cesta přes moře bude co možná nejkratší.
- Vlaštovky mají velký hlad, protože nenacházejí dostatek hmyzu. Někteří ptáci mají problém přežít naši chladnou zimu. Vytvořte ptačí krmítko z použité plastové lahve nebo dobrotu pro ptáčky ze semínek a tuku.
- Najděte informace o dalších zvířatech, která migrují, jako jsou pakoně, motýl monarcha stěhovavý nebo některé velryby. Sehraje scénku, kde předvedete jejich migraci a nebezpečí, kterým na cestě čelí. Můžete použít loutky a zapojit do hry vypravěče.
- Navštivte místní přírodní rezervaci a zjistěte více o různých druzích ptáků a místech jejich výskytu. Vytvořte plakát nebo informační brožuru o ptácích ve vašem kraji.
- Zemědělci stále častěji používají pěstitelské metody šetrné k životnímu prostředí, aby zachovali důležitá sídliště zvířat, jako jsou například živé ploty. Napište dopis místním zemědělcům a zeptejte se, co podnikají a jestli si všimli nějakých povzbudivých výsledků, nebo je požádejte, aby přišli k vám do školy vyprávět o tom, jak konkrétně pomáhají.

Shrnutí

Vlaštovky se chystají opustit horkou poušť a na léto odletět na sever. Tom má mezitím starost, že jaro už začalo, ale vlaštovky ještě nepřiletěly. Pak se objeví horkovzdušný balon. Muž v balonu cestou zachránil 5 vyčerpaných vlaštovek. Vysvětluje, že nenašly hmyz, aby se nasatily, a neměly dostatek vody k pití. Lila jim obstará potravu, ale všechny trápí, že se situace ubohých vlaštovek stále zhoršuje!

Klíčové pojmy

migrace
poušť
navigace
druhy
přežití
živé ploty
bažina

To strašné vedro!

Než začnete číst

Prohlédněte si název a ilustrace na obálce knížky a diskutujte, o čem příběh asi bude. Umějí děti vysvětlit, jak v horkém počasí vznikají požáry? Má Tom sen, nebo noční můru? Všimly si přílby na Tomově posteli?

Témata k diskusi

- Příběh vysvětluje některé příčiny změny klimatu a účinky nárůstu skleníkových plynů. Požádejte děti, aby ve dvojicích diskutovaly o faktech, která se dozvěděly z příběhu, a pohovořily o nich před třídou.
- Velitel hasičů říká Tomovi, že všichni musíme převzít odpovědnost za náš podíl na těchto problémech. Jak to můžeme udělat? Jaké návrhy přejaly děti z příběhu a dovedou vymyslet další způsoby, jak pomoci?
- Diskutujte o tom, co znamená pojem „obnovitelná energie“ a odkud tato energie pochází.
- Jakou zkušenost s ohněm děti mají? Proberte některá nebezpečí a ujistěte se, že znají pravidla bezpečnosti. Může to být dobrá příležitost k procvičení, jak se zachovat při požáru ve škole!
- Starosta chce rozdat hasičům medaile za statečnost. Proč ho odmítnou? Kdo jsou hrdinové dětí, a jsou to „skuteční“ hrdinové, nebo ne?

Návazné činnosti

- Začněte tím, že si shrnete, co víte o změně klimatu, a zamyslete se nad tím, co byste se ještě rádi dověděli.
- Zjistěte důsledky změny klimatu v ČR a na celém světě. Vyhledejte zprávy o osobních zkušenostech s povodní, suchem, požárem, bouří apod. Napište příběh založený na přírodní katastrofě.
- Natočte reportáž nebo napište článek o požáru za městem Merlin. Zahrňte názor odborníka na možné příčiny požáru.
- Proveďte pokus, kterým prokážete účinek nárůstu skleníkových plynů. Za slunečného dne dejte ven dva teploměry, z toho jeden pod skleněnou nádobu. Co se stane a proč?
- Proveďte průzkum doma nebo ve škole o tom, kolik energie se vyplývá. Jsou světla a počítače vypnuté? Mají okna dvojitě sklo a ochranu proti průvanu? Je topení regulováno? Recyklují lidé a používají věci opakovaně? Navrhněte akční plán.
- Napište předpověď počasí platnou pro různé části světa za 50 let.
- Zjistěte informace o různých typech obnovitelné energie, jako je větrná, solární nebo vodní. Dokážete vyrobit model větrného mlýna, který se bude točit ve větru?

Shrnutí

Ve městě Merlin je hrozné horko a zprávy v televizi varují před nebezpečím lesních požárů. Brzy je povolána jednotka hasičů, aby uhasila velký požár. Hasiči nemají dost vody, a tak je Tom zavede ke skrytému pramenu. Lilina liščítko jsou uvězněna v lese, ale statečný hasič je zachrání. Vše je tedy v pořádku, nebo ne? Tom se dovídá o hrozbách způsobených změnou klimatu a skleníkovými plyny a o tom, jak můžeme spojit síly k nápravě situace.

Klíčové pojmy

skleníkové plyny
změna klimatu
obnovitelná energie
fosilní paliva
emise

Za jeden provaz!

Než začnete číst

Prohlédněte si obálku a diskutujte o tom, jaká zvířata tam vidíte. Podívejte se na okolní krajinu a požádejte děti, aby se zamyslely, jaké další živé tvory by tam mohly najít. Seznamte je s pojmy stanoviště a biodiverzita.

Témata k diskusi

- Zaměřte pozornost dětí na rozdílný názor Toma a starého Basila na bobří hráz. Kdo má pravdu?
- Tom, Lila a starý Basil objeví netopýry žijící v jeskyni. Netopýři jsou noční tvorové. Co to znamená? Znájí děti ještě jiné tvory, kteří vycházejí či vylétají v noci?
- Starosta vysvětluje účel soustavy Natura 2000. Pomocí internetu zjistíte více informací o tomto projektu a najdete místa, která se nacházejí ve vašem kraji.
- Co děti vědí o životě včel a jak se vyrábí med? Je to jediný důvod, proč je důležité včely chránit?
- Diskutujte o obsahu beden a způsobech, jak se dá pomoci živočichům a rostlinám ve volné přírodě. Co ještě můžeme udělat na ochranu ohrožených druhů a jejich stanovišť?

Návazné činnosti

- Uspořádejte návštěvu nejbližšího místa soustavy Natura 2000 nebo nejbližší přírodní rezervace a zjistíte informace o zdejších rostlinných a živočišných druzích a jejich výskytu. Pokud to není možné, požádejte místní sdružení na ochranu přírody, aby navštívilo vaši školu.
- Proveďte průzkum na školním pozemku. Můžete sbírat údaje o tom, jaké rostliny a zvířata při pozorování objevíte a jaké podmínky v místě výskytu jim vyhovují.
- Vytvořte leoporelo o životním cyklu žáby od vajíčka přes pulce po dospělého jedince.
- Zalovte v jezírku! Vylovte tvory a rostliny, které později opatrně identifikujete. Dbejte na to, abyste veškeré živé tvory vrátili na jejich přirozené stanoviště.
- Shromážděte údaje a vytvořte vlastní informační centrum o živočišných a rostlinných druzích žijících ve volné přírodě ve vašem kraji. Snažte se zahrnout informace o tom, kde zvířata a hmyz žijí, čím se živí a přidejte obrázky a diagramy, které ostatním pomohou při jejich určování. Nezapomeňte informovat o hrozbách pro místa výskytu rostlinných a živočišných druhů.
- Zjistěte podrobnější informace o některém zvířeti, jež se objevují v příběhu, a o nebezpečích, která jej ohrožují, jako je výstavba dálnic a domů, znečištění a pesticidy. Napište dobrodružný příběh popisující boj o přežití.
- Zjistěte něco o historii Karlova mostu. Získejte poznatky o různých typech mostů po celém světě a o tom, jak jsou postavené. Pokuste se postavit most z brček. Vyzkoušejte, jakou tíhu unese.

Shrnutí

Tom a Lila najdou starého včelaře Basila, jak boří bobří hráz, která přehradila řeku. Tom Basila přesvědčí, aby se s nimi prošel po údolí a podíval se, jaké rostliny a živočichové v něm žijí. Kromě rostlin a živočichů najdou přátelé po cestě i tajemné dřevěné bedny. Jedno z tajemství je odhaleno, když starosta prozradí, co se v bednách skrývá. A další tajemství odhalí Lila, když zjistí, kdo je sledoval!

Klíčové pojmy

sídlště
kolonie
noční
biodiverzita
údolí
mlok
ohrožený
Natura 2000

Modrý ostrov

Než začnete číst

Požádejte děti, aby si prohlédly obálku knížky, a zeptejte se, jestli slyšely o Modrém ostrově. Je to podle nich skutečné místo? Kde by se tak mohlo nacházet?

Poznají děti mořské tvory na obálce?

Rozprávějte o tom, jaké další tvory může potápěč vidět. Upozorněte na logo životního prostředí. Proč jsou na obrázku korály a želva?

Vysvětlete potřebu starat se o podmořské prostředí a zjistěte, co už děti vědí o nebezpečích, která toto prostředí ohrožují (např. nadměrný rybolov, znečištění moří, komerční využití, znečištění chemikáliemi, léky a rozpouštědly).

Témata k diskusi

- Leonard a velitel pobřežní stráže se velmi zlobili na pytláky korálů. Proč? Pohovořte o možném dopadu jejich činnosti na podmořské prostředí. Co zjistíme o tom, proč potápěči kradou korály a želvy? Učitel nebo jeden z žáků by mohl zahrát jednoho z pytláků a pokusit se obhájit jejich počínání!
- Co by se podle názoru dětí dalo udělat pro ochranu některých ohrožených druhů v oceánu? Jaká další nebezpečí hrozí? (Všimněte si zmuchlané rybářské sítě na straně 2, plastových sáčků, odpadků, olejových skvrn.)
- Kde na světě najdeme korálové útesy a želvy? Jaké podmínky potřebují k životu?

Návazné činnosti

- Tom byl při svém návratu vítán jako hrdina. Zahrajte si na reportéra místních novin a napište článek o zatčení pytláků. Napadne vás nějaký chytlavý titulek? Možná byste mohli přidat výpovědi lidí, kteří se ho účastnili.
- Představte si, že by želvy uměly poděkovat Tomovi a Lile za záchranu. Napište jejich rozhovor nebo natočte krátké video z pohledu želv.
- Pomocí IKT a jiných zdrojů informací zjistěte fakta o korálech a želvách a použijte je pro výrobu přehledu, ekoturistické brožury nebo plakátu.
- Zjistěte, co znamená zkratka CITES. Jaká byste zavedli pravidla na ochranu moří? Načrtněte vlastní úmluvu.
- Jaké kroky jsou podnikány na ochranu a zachování korálů a želv? Zjistěte informace o sledování želv a do mapy světa zakreslete jejich cestu z pláže na korálový útes.
- Zamyslete se nad tím, co znamená jeden rok v životě mořské želvy. Ve skupinkách vytvořte nástěnnou malbu, která ve velkém měřítku zobrazí životní cyklus želvy.
- Vytvořte dioráma oceánu zobrazující ideální životní prostředí pro korálové útesy a želvy. Použijte starou krabici od bot a nylonové vlákno k zavěšení ryb a jiných mořských tvorů a vytvoření 3D efektu.

Shrnutí

Na Modrém ostrově se setkáváme s Tomem a liškou Lilou a jsme svědky jejich vzrušujícího dobrodružství, při němž objeví, jak je důležité chránit podmořský život.

Klíčové pojmy

životní prostředí
znečištění
chránit
ohrožený
přežít
úmluva
zachovat

Dárek pro Bédu

Než začnete číst

Napadne děti při pohledu na obálku, co bude dárkem pro Bédu?

Kolik je Bédovi asi let? Vzpomenou si na nějaké hračky, které v tom věku měly, a jaké to byly?

Témata k diskusi

- Jaké jsou nejoblíbenější hračky dětí? Jaké hračky z těch, které mají, jsou na baterie, a jaké výhody a nevýhody to s sebou přináší? Požádejte je, aby se zamyslely nad dalšími způsoby, jakými se hračky dají pohánět.
- Tom chce Bédovi koupit „největší a nejhezčí dárek ze všech“. Co by vybraly děti? Byl by to nejlepší dárek ze všech, zvážíme-li jeho dopad na životní prostředí?
- Rozumějí děti, proč se Lile tolik nelíbí velká krabice, v níž je pes zabalena? Zamýšlejí se někdy nad podobným problémem?
- Požádejte děti, aby se podělily o své zkušenosti s výrobou věcí ze starých materiálů nebo přírodnin, které našly. Myslí si, že Tomovo rozhodnutí vyrobit dárek vlastními silami se ukázalo jako dobré? Spočítejte lidi v příběhu, kterým to udělalo radost.
- Na konci příběhu Tom objeví poklad nevyčíslitelné hodnoty: přátelství. Diskutujte o významu spojení „nevyčíslitelná hodnota“ a věcech, které by děti do této kategorie zařadily.

Návazné činnosti

- Začněte tím, že se zamyslíte nad svými oblíbenými hračkami. Proč jsou mimořádné? Vytvořte seznam, které z nich jsou na baterie, jakými dalšími způsoby se mohou pohybovat, z jakých jsou vyrobeny materiálů a pro jakou věkovou skupinu jsou vhodné.
- Baterie uchovávají elektřinu. Zjistěte, jak je bezpečně používat a likvidovat.
- Bédův vláček byl tahací hračka. Prohlédněte si, jak se kola otáčejí kolem osy. Zkuste si vyrobit vlastní autíčko. Snažte se přitom nově použít staré materiály.
- Prozkoumejte, jaké další způsoby pohonu hraček existují vedle baterií (např. hračky na klíček, tažené za provázek či tlačené před sebou, s hodinovým strojkem). Spoustu nápadů najdete na internetu.
- Zeptejte se rodičů a prarodičů, s jakými hračkami si hráli, a zkuste obstarat pár exemplářů. Dokážete vytvořit časovou osu vývoje hraček od minulosti po současnost? Můžete také uspořádat výstavu jako pan starosta v našem příběhu.
- Zamyslete se nad tím, jaké druhy hraček jsou dobré nebo špatné pro životní prostředí. Jedním ze způsobů, jak pomoci, je recyklace. Proč neuspořádat bazar nebo sbírku starých hraček a nevěnovat je dětské charitativní organizaci, místnímu dětskému kroužku nebo hospici?

Shrnutí

Malý Béda, Tomův soused, spolkl baterii z jedné své hračky a musí do nemocnice. Tom o něj má velkou starost a chce mu koupit největší a nejhezčí dárek ze všech. Ale když vybere štekajícího plastového pejska, Lila je jiného názoru! Připomene mu některé problémy, které se při nákupu nových hraček mohou vyskytnout. Tom se rozhodne, že nejlepší bude vyrobit Bédovi dřevěný vláček, a zdá se, že si to myslí i všichni ostatní!

Klíčové pojmy

obal
baterie
šetrný k životnímu prostředí
biologicky rozložitelný
výstava

O Květinové uličce

Než začnete číst

Zeptejte se dětí, jak by podle nich mohla vypadat Květinová ulička. Dá se podle názvu usuzovat, že se tam hezky žije? Jak by asi vypadalo místo, kde se žije nepříjemně?

Témata k diskusi

- Květinka není zvyklá na hluk a kouř dopravního provozu a neumí přecházet rušné ulice. Požádejte děti, aby ostatním připomněly pravidla o bezpečnosti na silnici. Jaká věková skupina je podle nich na silnici nejohroženější? Možná je překvapí, že to nejsou jen malé děti, kdo musí dávat větší pozor.
- Věděly by, co dělat, kdyby kamaráda porazilo auto? Postupoval Tom správně, aby Květince zastavil krvácení? Kdy a jak byste zavolali sanitku?
- Policista pan Gaspard říká řidičům, že při túrování motorů jejich aut unikají nečistoty, kvůli nimž se planeta přehřívá. Proč? Vědí děti něco o globálním oteplování (změně klimatu)?
- Lucka se rozhodla, že půjde do hudebky pěšky, protože to bude rychlejší a lepší pro životní prostředí. Bylo by podle názoru dětí lepší, kdyby se auta používala méně? Napadají je jiné cesty, jak omezit znečištění způsobené výfukovými plyny?
- Přemýšlejte, kde se ve vaší obci nacházejí pěší zóny nebo cyklistické stezky. Jaká u vás existuje veřejná doprava?
- Kolik dětí má vlastní kolo a kdo z nich jezdí na kole do školy? Snad přitom nikdo nezapomíná na cyklistickou přilbu. Je třeba zvážit ještě jiné otázky bezpečnosti?
- Zjistěte, které plyny znečišťují vzduch (oxid uhelnatý, oxidy dusíku, uhlovodíky atd.) a jestli vznikají pouze při dopravě.

Návazné činnosti

- Proveďte anketu, jak se žáci vaší třídy dopravují do školy. Data zpracujte na počítači a prezentujte. Můžete také po jistou dobu pozorovat dopravu na určité ulici (všímejte si, jaké druhy vozidel po ní jezdí a kolik mají cestujících). Zkuste pozorování zopakovat v jinou denní dobu a výsledky porovnejte.
- Květinka se rozhodla cestovat domů lodí. Byla to lepší volba než letět letadlem? Navrhněte leták nebo plakát doporučující vámi zvolený dopravní prostředek.
- Na internetu najděte fotografie nebo videa dopravy ve velkoměstech v Indii nebo Číně. Zjistěte, jak se problém řeší v holandském Amsterdamu.
- Natočte video nebo vymyslete a společně předvedte scénku, abyste ostatní děti informovali o nebezpečích na silnici a jak se chovat bezpečně na ulici nebo při jízdě na kole.
- Znečištění vzduchu není jen problém naší doby. Zjistěte, jak průmyslová revoluce zavinila smog v Londýně před 200 lety.

Shrnutí

Květinka přijede navštívit Toma do města Merlin.

Její první dojmy však nejsou moc dobré! Stěžuje si na hluk a kouř dopravy ve Svízelné ulici, když vtom ji porazí netrpělivý řidič.

Jakmile je dramatická situace zažehnána, Tom přesvědčí pana starostu, že s dopravou zde se musí něco udělat. Starosta prohlásí Svízelnou ulici za pěší zónu a na počest Květinky je ulice přejmenována na Květinovou.

Klíčové pojmy

znečištění
globální oteplování
změna klimatu
chodec

Naděje pro kmen Kayaků

Než začnete číst

Prohlédněte si obálku a zeptejte se dětí, kde se podle nich příběh odehrává. Co jim může napovědět? Prohlédněte si okolní krajinu a oblečení muže na obrázku. Kdo by podle dětí mohli být ti Kayakové? A proč se Květinka tváří tak ustaraně?

Témata k diskusi

- Co děti vědí o deštných pralesech? Deštný prales v příběhu je tropický deštný prales. Diskutujte o tom, kde se podle nich tropické deštné pralesy nacházejí a jaké tam asi je podnebí.
- V příběhu dřevorubci vykáceli les v místech, kde byla vesnice Kayaků. Proč? Vysvětlete dětem pojem odlesňování a povídejte si o tom, jaké to musí být pro lidi, kteří tam žili.
- Naori mluví o „zemi svých předků“. Rozumějí děti, co to znamená? Kolik kmenů podle nich stále žije v deštných pralesech a jaký tam asi vedou život?
- Dbejte na to, aby děti pochopily význam stromů pro lidstvo. Podívejte se zpět na stranu 9, kde to Tom vysvětluje. Ochrana deštných pralesů pomáhá chránit planetu před změnou klimatu a také zachovává biodiverzitu rostlinného a živočišného života. Rozumějí děti životnímu cyklu, o němž Naori mluví na straně 14?
- Spočítejte různá zvířata a ptáky ukázané v příběhu a napište jejich seznam.
- Tom se omlouvá lidu kmene Kayaků. Za co? Co navrhuje, abychom udělali na záchranu deštných pralesů? Přijdou děti ještě s jinými nápady?
- Diskutujte o tom, proč je Tom tak dojatý darem, který mu Kayakové dali. Co je cenné? Zamyslete se ve třídě, jak byste někoho přivítali ve své zemi a čím byste ho mohli obdarovat.

Návazné činnosti

- Je-li to možné, jděte na procházku do místního lesa a pozorujte tam různé druhy a tvary stromů. Až se vrátíte do třídy, sepište svá pozorování a porovnejte s videem o deštných pralesech na internetu. Jaké různé vrstvy tvoří deštný prales?
- Pomocí knih nebo internetu (zkuste Google Earth) zjistěte, kde se tropické deštné pralesy nacházejí a proč jsou ty nejrozsáhlejší v povodí Amazonky. Zanešte je do mapy světa a ukažte si, které země jsou významnými oblastmi deštných pralesů. Vaše mapa může posloužit jako základ výstavy o tamějších rostlinných a živočišných druzích.
- Více než polovina živočišných druhů na planetě žije v oblastech deštných pralesů. Dáte ve třídě dohromady abecedu z názvů zvířat žijících v deštném pralese? Vyroberte kartičky s počátečním písmenem každého zvířete a přidejte informace o jeho podobě a zvycích.
- Jak nám Květinka připomněla, mnoho léčiv pochází z deštného pralesa. Také mnoho druhů potravin, jako je káva, čokoláda a exotické ovoce. Zjistěte, jak se vyrábí káva nebo čokoláda a nakreslete schéma výrobního procesu od rostliny po konečný produkt.

Shrnutí

Tom, Lila a jejich kamarádka Květinka cestují do tropického deštného pralesa na návštěvu Květinčiných příbuzných z kmene Kayaků. Ale jsou zděšení: jejich vesnice zmizela! Přátelé se dozvědí o ničení deštného pralesa a také objeví jeho krásu a pochopí, jak je důležitý pro zemi.

Klíčové pojmy

tropický
odlesňování
koruny stromů
biodiverzita
udržitelný
domorodý
Amazonka
předci

Benny je šampion!

Než začnete číst

Požádejte děti, aby se zamyslely nad názvem knížky. Proč by Benny mohl být šampion? (Porovnejte s myšlenkami na konci příběhu.) Jsou podle názoru dětí jízdní kola dobrá, nebo špatná pro životní prostředí? Kolik z nich jezdí na kole?

Témata k diskusi

- Na začátku příběhu je Raoul smutný, ale na konci je velmi šťastný. Proč? Jakou důležitou věc se od něj přátelé naučili? Pohovořte o tom, proč bylo ve „starých dobách“ nutné opravovat věci.
- Zamyslete se nad úlohou Lily v tomto příběhu. Jak komunikovala? Spočítejte všechny způsoby.
- Bennyho tatínek říká, že musíme kupovat nové věci. Proč si to myslí, a souhlasí s ním děti? Zamýšlejí se někdy nad tím, co se stane se starými věcmi, když si koupí nové?
- Ví někdo, kde je místní sběrný dvůr? Jsou nějaká další místa, kde lze ve vaší obci recyklovat?
- Na straně 14 si slečna Pipettová prohlíží část starého jízdního kola. Jaké součástky jsou na obrázku a co chybí, aby se na tomto kole zase dalo jezdit?
- Raoul vypráví dětem, že při výrobě nových věcí se spotřebovávají přírodní zdroje planety. Jak recyklování pomůže v péči o zemi? Uveďte argumenty pro a proti (nezapomeňte, že věci opravit a znovu používat je levnější!).
- Jak se Benny cítil na konci příběhu? Dostal, co chtěl, a byl šťastnější, než kdyby si koupil to nové kolo?

Návazné činnosti

- Zjistěte, co znamená „zásada 3R“ („reduce, reuse, recycle“, tedy „redukovat, znovu používat, recyklovat“). Vytvořte webovou stránku nebo plakát, které propagují poselství zásady 3R nebo vybízejí k nákupu recyklovaného zboží.
- Navštivte s třídou místní centrum pro recyklaci odpadů nebo pozvěte někoho, kdo pohovoří o tom, jaké věci se dají recyklovat a jak. Předvedte recyklační proces jednoho druhu materiálu (plast, papír, kov, sklo) krok po kroku od popelnice po nový produkt.
- Z recyklovaného odpadu vyrobte postavičky a zahrajte příběh o tom, jak se dá odpad znovu využít nebo recyklovat. Jedna z postav může být někdo, kdo v recyklaci nevěří. Scénku můžete doprovodit hudbou „Odpadkového orchestru“! Vyrobte nástroje ze starých lahví, rendlíků, gumiček natažených přes krabice atd.
- Co se děje se zbytky jídel ze školní jídelny? A jak to děláte doma? Jak vzniká kompost a jaké věci se v něm rozloží? Experimentujte s různými odpadními materiály a přesvědčte se, jak dlouho trvá, než se rozloží. A co kdybyste si vyrobili vlastní kompost!
- Nakreslete a popište obrázek jízdního kola. Zaměřte se na součásti, které ho pohánějí. Získejte informace o údržbě jízdního kola a bezpečnosti při jízdě na něm.

Shrnutí

Tomův bratranec Benny se nemůže dočkat, až si půjde koupit nové kolo.

Ale Lila je jiného názoru! Vodí Toma a Bennyho tak, aby posbírali všechna odložená kola v městečku Merlin a Raoul, bývalý cyklistický šampion, jim velmi ochotně ukáže, jak se dají znovu použít.

Klíčové pojmy

redukovat
znovu použít
recyklovat
kompost
rozložit
nakres